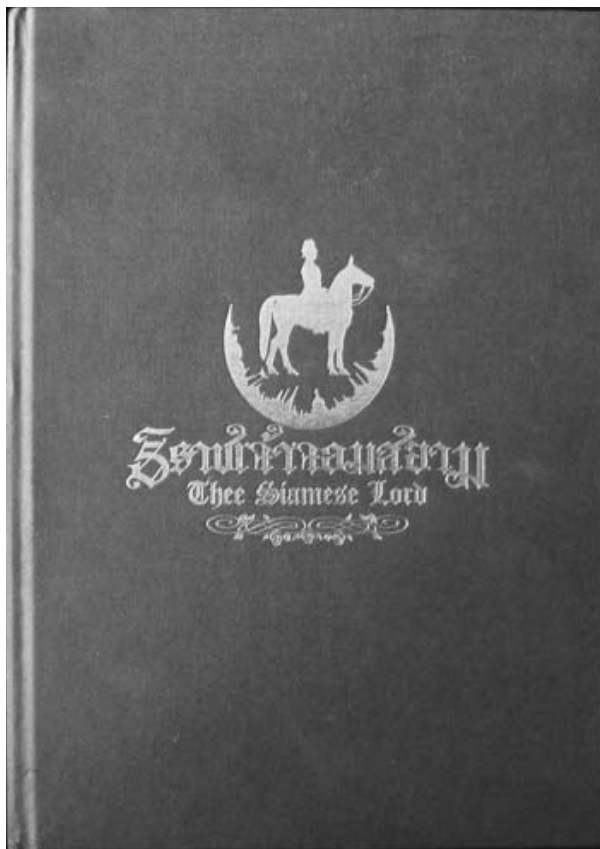

แนะนำหนังสือ

Book Reviews

อิราษเจ้าจอมสยาม

(Thee Siamese Lord)

ผศ.ดร.วงเดือน นาราสัจ, ผศ.ชมพูนุท นาศิริรักษ์

อาจารย์สุวรรณา สัจจิวิวรรณ เขียน

จัดพิมพ์โดย ธนาการกสิกรไทย

สุพัตรา ศิริวัฒน์*

วันที่ 23 ตุลาคม 2553 เป็นวาระครบรอบ 100 ปี แห่งการสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ธนาการกสิกรไทย ได้ร่วมน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน ด้วยการจัดทำโครงการ “อิราษเจ้าจอมสยาม” ขึ้น เพื่อเผยแพร่พระราชกรณียกิจที่สร้างคุณูปการต่อผืนแผ่นดินไทยควบคู่ไปกับการเกิดพระเกียรติในด้านความรักอันยิ่งใหญ่ที่ทรงมีต่อสยามประเทศ ต่ออาณาประชาราษฎร์ และต่อพระญาติวงศ์

โครงการ “อิราษเจ้าจอมสยาม” ประกอบด้วยการจัดทำหนังสือและสารคดีถึงละครโทรทัศน์ โดยใช้ชื่อเรื่องว่า “อิราษเจ้าจอมสยาม” ซึ่งนำมาจากโคลงสี่สุภาพที่พระนางเจ้าสุชุมาลมารศรี ทรงนิพนธ์ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง เมื่อครั้งทรงประสูติด้วยความตรอมตรมพระทัยในกรณีเหตุการณ์ ร.ศ. 112 เพื่อทรงปลุกปลอบพระทัยและสะท้อนความรู้สึกทุกข์ระทมของกลุ่มข้าราชการสำนักฝ่ายใน ดังความว่า

สรวมชีพข้าบาทผู้

ภักดี

พระราชเทวีทรง

สฤณีให้

สุชุมาลมารศรี

เสนาศ นีนาลี

ขอกราบทูลท่านไท่

อิราษเจ้าจอมสยาม

สำหรับชื่อเรื่องภาษาอังกฤษนั้น คุณบัณฑิต ลำคำ

*บรรณารักษ์ชำนาญการพิเศษ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ได้ตั้งชื่อว่า “Thee Siamese Lord” โดยคำว่า Thee มาจากคำโบราณ แปลภาษาไทยจะตรงกับคำว่า ‘ธ’ หรือ ประมาณว่า ‘ธ ผู้ทรงไว้ซึ่ง...’

“หนังสืออิราษเจ้าจอมสยาม” เป็นหนังสือที่รวบรวมเรื่องราวพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจ ในช่วงสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ของประเทศสยาม ที่นำพาความเจริญสืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน เรียงเรียงโดย ผศ.ดร.วงเดือน นาราัจจ์ ภาควิชาบัณฑิต ด้านประวัติศาสตร์ ผศ.ชมพูนุท นาคริักษ์ และอาจารย์ สุวรรณ สัจจวิรรณ คณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์ ไทย ร่วมกันค้นคว้า รวบรวมข้อมูลที่อ้างอิงจากบันทึก ทางประวัติศาสตร์ กว่า 100 เล่ม ทั้งที่เป็นหนังสือ การบันทึกต่าง ๆ วิทยานิพนธ์ ข้อมูลจากหนังสือ 100 ปี ไกลบ้านและเสด็จประพาสดิน ภาพประกอบจากสำนัก หอจดหมายเหตุแห่งชาติอีกจำนวนมาก ซึ่งเป็นเอกสาร ส่วนตัวของผู้เขียนและจากการค้นคว้าเพิ่มเติม โดยนำเสนอเนื้อเรื่องด้วยการหยิบยกข้อมูลสำคัญในเชิงลึก รอบด้านมาเป็นส่วนประกอบในการเรียบเรียงถ้อยความ อย่างลงตัว เพื่อบ่งบอกหลักฐานเรื่องราวสำคัญ แล้ว นำมาเรียบเรียงเป็นถ้อยความอักษรสุการเป็นหนังสือ ทรงคุณค่า สมบูรณ์แบบ ที่นำเสนอเหตุการณ์ เรื่องราว พระราชประวัติ พระราชกรณียกิจ ในการบริหารบ้านเมือง การปกครอง ฯลฯ ภายใต้พระปรีชาสามารถของพระบาท สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงวางรากฐานความเจริญ เปิดประตูดินแดนขวานทองให้ทัดเทียมอารยะประเทศ อย่างไม่น้อยหน้าใคร ดำรงไว้ซึ่งเอกราช นับแต่พระราช สมภพ ครองราชย์ จนเสด็จสู่สวรรคาลัย และสืบเนื่อง มาถึงปัจจุบัน โดยมีพลตรี ศาสตราจารย์ ม.ร.ว. ศุภวัฒน์ เกษมศรี นักประวัติศาสตร์อาวุโสดีเด่น เป็นผู้ช่วยตรวจทาน ความถูกต้องด้านประวัติศาสตร์ และคุณหญิงวิมล ศิริไพบูลย์ (ทมยันตี) เป็นผู้อ่านทานในเชิงของภาษาวรรณกรรม

โครงเรื่องหลักของอิราษเจ้าจอมสยาม เป็นการนำเสนอเรื่องราวความรักของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำเนินเรื่องเป็น 3 ภาค รวม

24 บท มีความหนา 553 หน้า เนื้อหาความรักเป็นแกน เด่นเรื่อง ได้แก่ ความรักต่อราชตระกูล ความรักต่อแผ่นดิน สยาม และความรักต่อพสกนิกร ส่วนเริ่มต้นเป็นความรัก ต่อราชตระกูล ประกอบด้วย 6 บท คือ เริ่มบทแรกด้วย “ปฐมบทแห่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว” มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระราชประวัติ การศึกษาวิทยาการ การฝึกฝนงานราชการ การเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็น พระมหากษัตริย์ บทที่ 2 “สนิทสนมในสมเด็จพระ- พุทธเจ้าหลวง” เป็นบทที่โรแมนติก เขียนถึงเรื่องราว แห่งพระหฤทัยรักสนิทสนมเยี่ยงบุรุษหนึ่งที่มีอารมณ์ อ่อนหวานละเมียดละไม การทรงเป็น “ปิยภัสดา” ที่ พระภรรยาเคารพรัก รักดี เทิดทูนบูชา ซึ่งจะหาอ่าน ไม่ได้ในหนังสือประวัติศาสตร์โดยทั่วไป บทที่ 3 เป็นเรื่อง “โสภณาภรณ์แห่งพระนางเรือล่ม” นำเสนอเรื่องราว ตลอดพระชนม์ชีพของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว ที่ทรงประสบความทุกข์โศกนันทนาการจากความ สูญเสียผู้เป็นที่รักอยู่หลายครั้ง เริ่มด้วยทรงสูญเสีย พระราชมารดา ตั้งแต่พระชนมายุ 9 พรรษา เมื่อพระชนมายุ ได้ 15 พรรษา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมชนกนาถสวรรคต พระองค์เสด็จเถลิง ถวัลยราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์ขณะยังทรงพระเยาว์ และประจวบเหมาะ ต้องมีผู้สำเร็จราชการแผ่นดินว่าราชการ แทนเป็นเวลา 5 ปี แม้ในพ.ศ. 2416 หลังจากทรงบรรลุนิติภาวะ ทรงมีพระราชอำนาจในการบริหารราชการ แผ่นดินโดยสมบูรณ์ ก็ยังทรงประสบความยากลำบาก นานัปการในการปกครองบ้านเมืองและการดำเนิน วิเทศขยายกับต่างประเทศ เหตุการณ์ร้ายแรงที่ทำให้ ทรงโศกเศร้าอย่างยิ่ง คือเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2423 พระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ พระบรมราชเทวี พระปิยะมเหสี ล้นพระชนม์พร้อมกับสมเด็จพระเจ้า ลูกเธอ เจ้าฟ้ากรมดรุณารักษ์เพ็ชรรัตน พระราชธิดาและ เจ้าฟ้าในพระครรภ์ เนื่องจากเรือพระประเทียบล่ม ระหว่าง เสด็จแปรพระราชฐานไปยังพระราชวังบางปะอิน ซึ่ง ความอาลัยรักดำรงอยู่ในพระราชหฤทัยในฐานะพระราช สวามี มีรู้คล้าย ในบทที่ 4 “ความรักแห่งพระราชบิดา”

ที่ทรงมีต่อพระราชโอรสและพระราชธิดา ในส่วนนี้ ผู้อ่านจะสามารถสัมผัสถึงความรักความห่วงใยของพระราชบิดา ซึ่งแม้จะทรงมีพระราชกรณียกิจมากมาย แต่ก็ทรงใส่พระทัยในการเจริญพระชันษา พระพลานามัย และความก้าวหน้าในการศึกษาเล่าเรียนของพระราชโอรสและพระราชธิดา พระบรมราโชวาทที่พระราชทานแก่พระราชโอรสและพระราชธิดานั้น เป็นพระบรมราโชวาทที่มีคุณค่ายิ่ง ซึ่งการอบรมสั่งสอนพระราชโอรส พระราชธิดา เมื่อทรงตัดสินพระทัยส่งพระราชโอรสไปศึกษาที่ต่างประเทศใน พ.ศ. 2428 พระองค์ทอดพระเนตรเห็นตัวอย่างบุตรข้าราชการ ที่ได้มีโอกาสไปศึกษาในยุโรปและมีพฤติกรรมที่ไม่ทรงสบพระราชอัธยาศัย จึงพระราชทานพระบรมราโชวาทแก่พระเจ้าลูกยาเธอในเรื่องการประพฤติพระองค์ในด้านต่าง ๆ อาทิการไม่อวดอ้างและไว้วางใจว่าเป็นเจ้า กล่าวคือ...อย่าให้ใช้ฮีสรอแยลไฮเนสปรินส์นำหน้าชื่อ ให้ใช้แต่ชื่อเดิมของตัวเอง ๆ...ถ้าเป็นเจ้านายแล้วต้องรักษาศักดิ์ในกิจการทั้งปวงที่จะทำทุกอย่าง เป็นเรื่องล่อตาล่อหูคนทั้งปวงที่จะให้พอใจดูพอใจฟัง จะทำอันใดต้องระวังตัวไปทุกอย่าง ที่สุด

จนจะซื้อจ่ายอันใดก็แพงกว่าคนสามัญเพราะเขาถือว่ามั่งมี เป็นการเปลืองทรัพย์ในที่ไม่ควรจะเปลือง...”

การไม่ใช้จ่ายเงินสุรุ่ยสุร่าย ทรงรับสั่งว่า เงินที่ใช้ในการศึกษาและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในต่างประเทศเป็นเงินพระคลังข้างที่ (เงินส่วนพระองค์) ที่พระองค์ทรงกันส่วนหนึ่งไว้เพื่อการศึกษาของพระราชโอรส...”จงจำไว้ให้ตั้งใจอยู่เสมอว่าตัวเป็นคนจน มีเงินใช้เฉพาะแต่ที่จะรักษาความสุขของตัวพอสมควรเท่านั้น ไม่มั่งมีเหมือนใครอื่น ๆ...อย่าไปอวดมั่งอวดมีทำเทียมเทียมเขาให้ฟุ้งชานเป็นอันขาด”

ส่วนในบทที่ 5 และบทที่ 6 เป็นเรื่องเกี่ยวกับ “พระประยูรญาติผู้ค้ำจุนบัลลังก์” และ “เสถียรภาพแห่งราชบัลลังก์” เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต พระราชโอรส พระราชธิดาทั้งหลายยังทรงพระเยาว์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเปรียบเสมือนหัวหน้าครอบครัวที่ต้องดูแลเอาใจใส่

สมาชิกแห่งพระราชวงศ์ทุกพระองค์ จึงทรงพระราชทานความรักความเมตตาแก่พระประยูรญาติ โดยทรงเมตตาอุปการะและให้ความสนทนสนม ทรงสนับสนุนด้านการศึกษา พระราชทานโอกาสในการทำงานและพระราชทานความชอบแก่เจ้านายที่ทรงรับราชการและทำคุณประโยชน์แก่แผ่นดิน ส่วนบทที่ 6 เป็นเหตุการณ์ความขัดแย้งช่วงต้นรัชกาล “เกิดวิกฤตการณ์วังหน้า” จากการที่รัชกาลที่ 5 ทรงริเริ่มปฏิรูปปรับปรุงการปกครองประเทศให้ทันสมัย โยงอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง รวบรวมการเก็บภาษีมาอยู่ที่เดียวกัน ซึ่งกระทบกระเทือนต่อ การเก็บรายได้ สร้างความไม่พอใจแก่เจ้านายและขุนนางเก่าแก่เป็นอันมาก ซึ่งบั่นทอนความมั่นคงของราชบัลลังก์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงเปลี่ยนแปลงแก้ไขธรรมเนียม

การสถาปนาองค์รัชทายาทเป็นตำแหน่งสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมารแทนตำแหน่งพระมหาอุปราช เพื่อเสถียรภาพและความมั่นคงแห่งราชบัลลังก์

ส่วนที่ 2 “ความรักต่อแผ่นดินสยาม” ประกอบด้วย บทที่ 7 ถึงบทที่ 16 ผู้อ่านจะได้ทราบและเข้าใจความเป็นมาของระบบบริหารราชการและการพัฒนาประเทศให้เป็นสากล สมเด็จพระปิยมหาราช ผู้ทรงเป็นที่รักยิ่งของพสกนิกรชาวไทย ซึ่งทรงวางรากฐานการพัฒนาประเทศไว้มากมาย ทั้งด้านการเมืองการปกครอง การคลัง ระบบยุติธรรมและศาล การทหาร การชลประทานและการเกษตร การสื่อสารคมนาคม รวมถึงการรถไฟและโทรศัพท์ การเจริญพระราชไมตรีระหว่างประเทศ การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา การวางผังเมือง การทำนุบำรุงศิลปกรรม และการพัฒนาสถาปัตยกรรม พระราชดำริและพระราโชบายในการต่าง ๆ

ส่วนที่ 3 เป็น “ความรักต่อพสกนิกร” ประกอบด้วย บทที่ 17 ถึงบทที่ 24 เป็นประวัติศาสตร์การยกเลิกระบบไพร่ ทาส การสร้างระบบการศึกษาให้กับราษฎรโดยทั่วไป การสาธารณสุข การสาธารณูปโภค การดูแลความสงบเรียบร้อยในบ้านเมืองด้วยปณิธาน การเลิกระบบบ่อนเบี้ย

การพนัน ซึ่งเป็นอบายมุข การปรับวิถิตนสมัยทั้งเรื่องเครื่องแต่งกาย อาหาร ที่อยู่อาศัย ความบันเทิง การเสด็จประพาสต้น และการเสด็จตรวจราชการหัวเมือง เพื่อทรงสำรวจทุกข์สุขของราษฎร

ในด้านความรักต่อแผ่นดินสยามและความรักต่อพสกนิกร รัชกาลที่ 5 ได้ทรงปฏิรูประบบการบริหารราชการแผ่นดินครั้งสำคัญ โดยทรงยึดถือความสุขของประชาชนและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ เปรียบเสมือนการ “พลิกแผ่นดิน” (revolution) ทรงเป็นทั้ง “ปิยมหาราช” ของปวงชนชาวไทยและ “ปิยภัสดา” ที่พระภรรยาทั้งหลายเคารพรัก รักดี พระองค์พระราชทานความใส่พระทัย ยกย่องให้เกิดจิตต่อพระภรรยาทั้งที่ทรงฐานันดรสูงศักดิ์และสามัญชน การคัดเลือกสรรสตรที่ที่จะมาทำหน้าที่นี้ต้องดำเนินการอย่างรัดกุมตามธรรมเนียมที่ปฏิบัติมาแต่โบราณและเป็นธรรมเนียมของรัฐในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่รับสืบทอดมาจากอินเดีย สมัยพราหมณ์-ฮินดู คือ พิจารณาจากชาติตระกูลเป็นเกณฑ์สำคัญ โดยเฉพาะพระราชวงศ์ที่ใกล้ชิด เพื่อคงความบริสุทธิ์ ศักดิ์สิทธิ์แห่งสายพระโลหิตในราชตระกูล นอกจากนี้ก็อาจคัดเลือกด้วยเหตุผลทางการเมือง เช่น การประสานความสัมพันธ์ในหมู่พระราชวงศ์ หรือกับราชวงศ์ของรัฐอื่น การประสานผลประโยชน์ในระบบอุปถัมภ์กับตระกูลขุนนาง และพ่อค้าสำคัญ หรือจากความพึงพอใจพระราชหฤทัยส่วนพระองค์ ซึ่งหนังสือ ธิราชเจ้าจอมสยาม ได้รวบรวม “สนธิเสนหาในสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง” ไว้อย่างละเอียด

ในบทท้ายเล่ม เป็นปณิณกะ พระราชนิมิตส่วนพระองค์ เรื่องการ ทรงโปรดดอกกุหลาบ ความสนพระทัยดอกไม้มานานาพรรณ ดังปรากฏในพระราชหัตถเลขา ในการเสด็จพระราชดำเนินประพาสยุโรปครั้งที่สอง พ.ศ. 2450 ไว้ในหลายแง่มุม อาทิ พระราชหัตถเลขาฉบับที่ 14 วันที่ 13 พฤษภาคม รัตนโกสินทร์ศก 126 ขณะประทับอยู่ ณ เมืองซันเรโม ประเทศอิตาลี ได้ทรงเสด็จไปทอดพระเนตรสวนกุหลาบของชาวเยอรมันชื่อบรอยเออ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องการผสมต้นกุหลาบ

พระองค์ทรงให้ล้ามแปลวิธีการปลูกกุหลาบ ตั้งแต่เรื่องดิน วิธีผสมเกสร วิธีฝากหนาม และวิธีต่อกิ่งกุหลาบ และทรงเล่าพระราชทานสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้านิภานภดลว่า ถึงเรือนกุหลาบว่า ...มีกุหลาบที่ตานี้ผสมใหม่อย่างหนึ่ง ดอกโตเท่าดอกบัวสดบงกช กลีบซ้อนจนไม่แลเห็นเกสร สีแดงเข้มเกือบเป็นบานเย็น ...เขาขอตั้งชื่อว่าพระเจ้าแผ่นดินสยามพ่อได้อนุญาตให้แกตั้ง...

ในเรื่องปลูกต้นกุหลาบนี้ ถ้าจะเล่นในเมืองเราให้ได้จริงต้องมีมนุษย์อย่างเช่นตานี้คนหนึ่ง ต้องซื้อพรรณกุหลาบไปจากยุโรปผสมในเมืองเราเห็นจะยาก ด้วยมันร้อยเกินไปจะต้องคอยสืบซื้อพรรณซึ่งเขาผสมออกใหม่อยู่เสมอเป็นนิจ ดินเมืองเรามันดีเกินไปจะต้องหาดินที่แร้นแค้นผสมทรายไปจากที่อื่น ถ้าจะมีสวนกุหลาบอย่างดีสวนหนึ่ง ออกเงินสักปีละ ๑๐๐ ชั่ง ๓๕๐ ชั่ง ทั้งค่าจ้างต้นไม้ค่าดิน เห็นจะมีสวนกุหลาบดีสวนหนึ่งได้ ...พ่อได้สั่งให้นำให้รู้จักกับพระสารสาสน์แล้ว...

ด้านอาหาร พระราชนิมิตด้านอาหารเป็นที่ประจักษ์รับรู้กันทั่วไป มิใช่เฉพาะเพียงโปรดการเสวยพระกระยาหารทั้งไทยและเทศ แต่ยังทรงให้ข้อสังเกตและทรงศึกษาถึงวิธีการประกอบอาหารนั้น ๆ อย่างถี่ถ้วน โดยเฉพาะการปรุงอาหารแบบตะวันตกซึ่งเป็นเรื่องใหม่สำหรับคนไทย พระองค์ทรงถ่ายทอดวิธีการทำอาหารแบบตะวันตกแก่พระมเหสีและพระธิดาเพื่อให้ทรงทดลองทำจนอาจกล่าวได้ว่าเป็น ตำราอาหารแบบตะวันตกยุคแรกเริ่มของไทย ยิ่งกว่านั้นพระองค์ยังโปรดที่จะประกอบพระกระยาหารต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง อาทิ

พระราชหัตถเลขาฉบับที่ 13 วันที่ 8 พฤษภาคม รัตนโกสินทร์ศก 126 ขณะประทับอยู่ ณ เมืองซันเรโม ประเทศอิตาลี ทรงบรรยายวิธีการทำไข่เจียวแก่สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้านิภานภดล ความว่า

...ไข่เจียวอีกอย่างหนึ่งที่ควรเราจะทำกินได้เอง คือไข่ขาวล้างสุก อ่อนอย่างไข่เจียวฝรั่ง แล้วจึงเอาไข่ผสมกับเครื่องปรุง มีหมูแฮมแผ่นเนื้ออะไรเล็ก ๆ หั่นหยาบลงไปทีตรงกลางแล้วพับทันที กดขอบให้ติดกัน

ไม่ให้ไขที่กลางนั้นไหล สำเร็จเป็นไขเจียว ข้างในเป็น
ยางมะตูม สำหรับกินเวลาเช้าร่อย พอคิดถึงลูกจึงเล่า
เข้ามาให้ฟังเช่นนี้ นึกว่าถ้างลองทำคงทำได้ทันที...

เมื่อครั้งที่เสด็จประพาสยุโรปครั้งที่สองใน พ.ศ.
2450 เนื่องจากเดินทางที่ยาวนาน พระองค์ทรงคิดถึง
พระกระยาหารแบบสยามโดยเฉพาะฝีมือเสด็จยาย โดย
ทรงกล่าวกับพระยานุรักษ์รัตนราชพัลลภ ความว่า

...ข้าพฉันไปว่าเสด็จยายทรงปรุงข้าวคลุกกะปิ
ให้กินอร่อยมาก ทำให้ข้าอยากกินข้าวคลุกกะปิ เจ้าเตรียม
กะปิและเครื่องปรุงต่าง ๆ สำหรับปรุงไว้ให้ข้า พรุ่งนี้
ข้าคืนนอนข้าจะคลุกเอง...

ด้านงานศิลปะ พระองค์ทรงโปรดสะสมศิลปวัตถุ
ทั้งของเอเชียและชาติตะวันตก ทั้งนี้คงเป็นพระราชนิยม
ที่สืบเนื่องมาจากสมเด็จพระบรมชนกนาถ ดังปรากฏ
มีการจัดตั้งหอคองคอเดียเพื่อจัดแสดงงานศิลปวัตถุ ต่าง ๆ
เมื่อเสด็จพระราชดำเนินประพาสต่างแดนทั้งในเอเชีย
และยุโรป จึงทรงมีพระราชวโรกาสที่จะเลือกซื้อผลงาน
ศิลปวัตถุทั้งงดงามทรงคุณค่าและเป็นที่ยนิยในชวงเวลานั้น
ซึ่งมีทั้งภาพวาด รูปประติมากรรม ตลอดจนเครื่องถ้วยจีน
และเครื่องแก้ว

อิราษเจ้าจอมสยาม เป็นหนังสือที่มีเรื่องราว
สำคัญของรัชกาลที่ 5 อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ตั้งแต่ยังทรง
พระเยาว์จนถึงสวรรคต พร้อมปกิณกะพระราชนิยมส่วน
พระองค์ที่ไม่เคยมีใครรู้มาก่อน มีการเรียบเรียงด้วยการ
ใช้ภาษาไทยที่เน้นความสละสลวยเป็นภาษาบอกเล่า
เรื่องราว มิใช่การเขียนเชิงวิชาการ แต่เนื่องจากเป็น
เรื่องราวประวัติศาสตร์ มิได้เป็นนวนิยาย จึงยังคงกลิ่นอาย
ของวิชาการไว้ เพื่อให้เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาถูกต้อง
สามารถนำไปอ้างอิงได้ทุกประเด็น สำหรับผู้ที่อ่านหนังสือ
เล่มนี้จะมีความเข้าใจประวัติศาสตร์มากขึ้น ทั้งยังอ่านง่าย
ไม่เหมือนอ่านงานวิชาการ แม้คนที่ไม่มีความรู้ แต่ต้องการ
จะศึกษาเรื่องราวในรัชสมัยของพระปิยมหาราช จะมี
ความเข้าใจในข้อมูลครบถ้วน ในแง่มุมต่าง ๆ ที่ถ่ายทอด
พระจริยวัตรและน้ำพระทัยรักของพระพุทธเจ้าหลวง
ให้อนุชนรุ่นหลังได้ซาบซึ้งในพระปรีชาสามารถ ที่ทรงมี
สายพระเนตรกว้างไกล ตลอดการครองราชย์ 42 ปี ทุกวัน
เวลาของพระองค์ทรงนึกถึงแต่ว่าจะทำประโยชน์อันใด
ให้แก่ชาติบ้านเมือง ดังนั้นผู้ได้อ่าน จะทราบว่ามียอด
พระมหากษัตริย์ที่ทรงมีพระปรีชาสามารถและทรงงานหนัก
เพื่อประเทศชาติ มาตลอดพระชนม์ชีพ

เอกสารอ้างอิง

ธนาคารกสิกรไทย. (2553). *อิราษเจ้าจอมสยาม*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

อิราษเจ้าจอมสยาม Thee Siamese Lord. ค้นจาก [http://www.wiseknow.com/blog/2010/10/25/10464/
#axzz1D2aXQVqY](http://www.wiseknow.com/blog/2010/10/25/10464/#axzz1D2aXQVqY)

อิราษเจ้าจอมสยาม Thee Siamese Lord. (2553, ตุลาคม 25). *ประชาชาติธุรกิจ*. 34(4256), หน้า 36.

วิวรรณ ธาราหิรัญโชติ. (2553). *อิราษเจ้าจอมสยาม*. ค้นจาก [http://www.kcorporatesynergy.com/th/Executive
Article/Pages/030000-09-07.aspx](http://www.kcorporatesynergy.com/th/ExecutiveArticle/Pages/030000-09-07.aspx)